

Mjölby kommun, Kommunstyrelsen 2023-01-25

§ 16

Diarienummer: KS/2022:165

Kvartalsrapport - Ej verkställda beslut 2022, kvartal 3**Bakgrund**

Omsorgs- och socialnämnden ska varje kvartal informera om ej verkställda beslut i sin verksamhet.

Sammanfattning

Omsorgs- och socialförvaltningen redovisar kvartalsrapport för kvartal 3, 2022.

För kvartal 3 finns 29 ej verkställda beslut; 2 inom Äldreomsorgen (ÄO) och 24 inom funktionshinderomsorgen (FO SoL, FO LSS) och 3 inom Individ- och familjeomsorgen (IFO).

Beslutsunderlag

Arbetsutskottets beslut § 7/2023-01-16

Tjänsteskrivelse 2022-12-12

Omsorgs- och socialnämndens beslut § 143/2022-11-29

Omsorgs- och socialnämndens tjänsteskrivelse 2022-11-09

Kvartalsrapport – ej verkställda beslut, kvartal 3 2022

Muntlig presentation från kommundirektören.

Beslut

1. Kommunstyrelsen tar del av informationen som skickas till kommunfullmäktige för kännedom.

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige
Akten

Kommunstyrelsens förvaltning

Datum 2022-12-12
Diarienummer KS/2022:165Handläggare
Carina Åsman
Telefon 010-234 53 73

Kommunstyrelsen

Kvartalsrapport, ej verkställda beslut - kvartal 3, 2022

Bakgrund

Omsorgs- och socialnämnden ska varje kvartal informera om ej verkställda beslut i sin verksamhet.

Sammanfattning

Omsorgs- och socialförvaltningen redovisar kvartalsrapport för kvartal 3, 2022.

För kvartal 3 finns 29 ej verkställda beslut; 2 inom Äldreomsorgen (ÄO) och 24 inom funktionshinderomsorgen (FO SoL, FO LSS) och 3 inom Individ- och familjeomsorgen (IFO).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse 2022-12-12
Omsorgs- och socialnämndens beslut § 143/2022-11-29
Omsorgs- och socialnämndens tjänsteskrivelse 2022-11-09
Kvartalsrapport – ej verkställda beslut, kvartal 3 2022

Kommunstyrelsens förvaltnings förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen tar del av informationen som skickas till kommunfullmäktige för kännedom.

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen
kommunfullmäktige
Akten

Kommunstyrelsens förvaltning

Andreas Capilla
FörvaltningschefCarina Åsman
Kommunsekreterare

Mjölby kommun, Omsorgs- och socialnämnden 2022-11-29

§ 143

Diarienummer: OSN/2022:14

Kvartalsrapport Ej verkställda beslut, kvartal 3 2022

Bakgrund

Omsorgs- och socialnämnden ska enligt sin rapporteringsskyldighet utifrån 16 kap 6 f § - 6h § Socialtjänstlagen (2001:453) samt 28 f § - 28 h § Lag (1993:387) om stöd och service kvartalsvis till kommunfullmäktige redovisa en statistikrapport över vilka gynnande beslut som ej verkställts inom tre månader. Denna information ska även redovisas för kommunens revisorer.

Sammanfattning

Omsorgs- och socialförvaltningen redovisar kvartalsrapport för kvartal 3, 2022.

För kvartal 3 finns 29 ej verkställda beslut; 3 inom Individ- och familjeomsorgen (IFO), 2 inom Äldreomsorgen (ÄO) och 24 inom funktionshinderomsorgen (FO SoL, FO LSS).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Kvartalsrapport - Ej verkställda beslut 2022, kvartal 3, 2022-11-09
Rapport – Kvartalsrapport till Kommunfullmäktige och kommunrevisorerna, ej verkställda beslut, Mjölby kommun, Kvartal 3 2022, 2022-11-09
Muntlig föredragning av tf. verksamhetschef IFO

Beslut

1. Omsorgs- och socialnämnden godkänner redovisningen samt tillhörande analys av ej verkställda beslut för tredje kvartalet 2022
2. Rapporten samt analys tillställs kommunstyrelsen, kommunfullmäktige och kommunens revisorer för kännedom

---

Beslutet skickas till
Akten
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Omsorgs- och socialförvaltningen

Datum 2022-11-09
Diarienummer OSN/2022:14Handläggare
Karin Olsson
Telefon 010-234 54 81

Omsorgs- och socialnämnden

Kvartalsrapport - Ej verkställda beslut 2022, kvartal 3

Bakgrund

Omsorgs- och socialnämnden ska enligt sin rapporteringsskyldighet utifrån 16 kap 6 f § - 6h § Socialtjänstlagen (2001:453) samt 28 f § - 28 h § Lag (1993:387) om stöd och service kvartalsvis till kommunfullmäktige redovisa en statistikrapport över vilka gynnande beslut som ej verkställts inom tre månader. Denna information ska även redovisas för kommunens revisorer

Sammanfattning

Omsorgs- och socialförvaltningen redovisar kvartalsrapport för kvartal 3, 2022.

För kvartal 3 finns 29 ej verkställda beslut; 3 inom Individ- och familjeomsorgen (IFO), 2 inom Äldreomsorgen (ÄO) och 24 inom funktionshinderomsorgen (FO SoL, FO LSS).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - Kvartalsrapport - Ej verkställda beslut 2022, kvartal 3, 2022-11-09

Rapport – Kvartalsrapport till Kommunfullmäktige och kommunrevisorerna, ej verkställda beslut, Mjölby kommun, Kvartal 3 2022, 2022-11-09

Omsorgs- och socialförvaltningens förslag till beslut

1. Omsorgs- och socialnämnden godkänner redovisningen samt tillhörande analys av ej verkställda beslut för tredje kvartalet 2022
2. Rapporten samt analys tillställs kommunstyrelsen, kommunfullmäktige och kommunens revisorer för kännedom

---

Beslutet skickas till
Akten
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Tjänsteskrivelse

Datum 2022-11-09
Diarienummer OSN/2022:14

Bedömningar/övervägande

Det område som har flest ej verkställda beslut kvartal tre är funktionshinderomsorgen. En av de främsta orsakerna är liksom tidigare att det saknas ledig bostad, även om daglig verksamhet också utgör en stor andel. Orsakerna till varför beslut om daglig verksamhet och andra öppna insatser inom funktionshinderomsorgen ej är verkställda varierar, och kan inte härledas till en generell orsak. Vi kan ändå konstatera att förvaltningen erbjudit alternativa insatser i väntan på att ordinarie insats kan verkställas, men de enskilda har av olika anledningar avböjt erbjudandena eller inte medverkat. Förvaltningen följer de ärenden som ej verkställs på individnivå och gör även planeringar på övergripande nivå, framför allt när det gäller planering av bostäder för målgruppen.

Ej verkställda beslut under kvartal 3 är totalt 29. Detta innebär en ökning med 10 ärenden jämfört med förra kvartalet.

Beaktande av barnkonventionen

I de fall som ett ej verkställt beslut rör ett barn, är det viktigt att göra individuella bedömningar av hur barnet påverkas och vid behov tillsätta andra insatser som går att verkställa. Själva rapporteringen påverkar inte barn, men om beslut som rör barn inte verkställs så är det negativt för det enskilda barnet. Majoriteten av de ej verkställda besluten berör personer i vuxen ålder.

Omsorgs- och socialförvaltningen

Päivi Pannula
Förvaltningschef

Timo Pöllänen
Tf. verksamhetschef IFO

Mjölby kommun

Omsorgs- och socialförvaltningen

Omsorgs- och socialförvaltningen

Kvartalsrapport till Kommunfullmäktige och kommunrevisorerna, ej verkställda beslut, Mjölby kommun

Kvartal 3 2022

Uppgifter för inrapportering på individnivå enligt 16 kap 6 f-h §§ SoL och 28 f-h §§ LSS. Uppgifterna omfattar ej verkställda beslut enligt 4 kap 1 § SoL och 9 § LSS där verkställighet från beslut eller avbrott inte skett inom 3 månader. Rapporteringen avser AO, FO samt IFO

Typ av bistånd IFO	Kön	Beslutsdatum	Verkställighetsdatum	Avbrott	Ärendet avslutat	Datum för kommunens erbjudande	Anm
Kontaktfamilj	man/pojke	2022-06-07					Finns förslag på uppdragstagare men insatsen har inte kommit igång ännu
Kontaktfamilj	man/pojke	2022-06-29					Saknas lämplig uppdragstagare
Kontaktfamilj	man/pojke	2022-06-10					Finns förslag på uppdragstagare men insatsen har inte kommit igång ännu
Typ av bistånd AO	Kön	Beslutsdatum	Verkställighetsdatum	Avbrott	Ärendet avslutat	Datum för kommunens erbjudande	Anm
Särskilt boende för äldre	kvinn/flicka	2022-04-27				2022-07-25, 2022-09-26	tackar nej till erbjudande om plats då specifikt boende önskas
Särskilt boende för äldre	kvinn/flicka	2022-06-15				2022-10-19	tackar nej till erbjudande om plats då specifikt boende önskas
Typ av bistånd FO SoL	Kön	Beslutsdatum	Verkställighetsdatum	Avbrott	Ärendet avslutat	Datum för kommunens erbjudande	Anm
Kontaktperson	man/pojke			2022-03-03			Medverkar inte i uppföljning kring beslut, därav oklart om behovet kvarstår av insatsen
Daglig sysselsättning	kvinn/flicka			2022-06-24			Har valt att avsluta sin placering då hon önskar byta. Vill ha plats i Skänninge för att slippa pendla
Typ av bistånd FO LSS	Kön	Beslutsdatum	Verkställighetsdatum	Avbrott	Ärendet avslutat	Datum för kommunens erbjudande	Anm
Bostad för vuxna	man/pojke	2020-06-23				2021-02-09, 2021-12-09	Saknas ledig bostad. Avböjt erbjudande om plats på ny gruppboende samt på ledig plats på service
Bostad för vuxna	man/pojke	2020-11-09					Flyttar till boende i Nora under december månad 2022.
Bostad för vuxna	kvinn/flicka	2021-01-26				2022-05-03	Förhandsbesked. Tackat nej till erbjudande. Bor på gruppboende i Vadstena i väntan på boende i Mjölby.
Bostad för vuxna	kvinn/flicka	2021-11-02					Saknas ledig bostad. Har flyttat till egen lgh med boendestöd i väntan. Har även DV. Även varit på korttids.
Bostad för vuxna	kvinn/flicka	2022-06-13					saknas ledig bostad
Bostad för vuxna	kvinn/flicka	2022-06-07					saknas ledig bostad
Bostad för vuxna	kvinn/flicka			2022-06-01			saknas ledig bostad. Vårdas på rättspsykiatri och behöver gruppboende i samband med utskrivning. Tidigare haft serviceboende
Daglig verksamhet	man/pojke			2022-05-31			Har valt att avsluta sin placering då han är osäker på om han vill ha DV. Har svårt att bestämma sig
Daglig verksamhet	man/pojke			2021-03-10			Avstängd pga utåtag beteende. Flyttar till externt boende under dec 2022. Verkställs därefter
Daglig verksamhet	man/pojke			2022-05-23			Har testat olika verksamheter men tackat nej då det inte passar honom
Daglig verksamhet	kvinn/flicka			2022-04-25			Har haft hög frånvaro och nu avslutat sin plats. Väntar på ny.
Ledsagarservice	man/pojke		2022-11-09	2020-04-28			
Korttidsvistelse	kvinn/flicka	2022-06-16					Medverkar inte i uppstart av insatsen
Korttidsvistelse	man/pojke	2022-06-16					Medverkar inte i uppstart av insatsen
Korttidsvistelse	man/pojke	2022-06-14					Saknas lämplig stödfamilj. Avlösarservice verkställs i väntan på att insatsen kan verkställas
Korttidsvistelse	man/pojke	2022-05-24					Saknas lämplig stödfamilj. Avlösarservice verkställs i väntan på att insatsen kan verkställas
Korttidsvistelse	man/pojke			2020-09-23			Avbrott pga utåtag beteende. I samband med inflytt på boende avslutas insatsen
Korttidsvistelse	man/pojke			2022-01-31			Saknas lämplig stödfamilj. Tackat nej till korttidsboende i avvaktan på ny stödfamilj.
Korttidsvistelse	man/pojke	2017-10-15		2019-12-31		2020-06-05	Saknas lämplig stödfamilj. Tackat nej till korttidsboende i avvaktan på stödfamilj. Sommarkollo beviljas.
Daglig verksamhet	man/pojke	2021-12-16					Svårmotiverad, vill gå långsamt fram. Beslut skulle kunna verkställas men han vill vänta
Daglig verksamhet	man/pojke	2021-05-27			2022-10-07		
Kontaktperson	man/pojke		2022-10-21	2022-02-09			

Mjölby kommun, Kommunstyrelsen 2023-01-25

§ 24

Diarienummer: KS/2022:14, KS/2022:26,
KS/2022:127, KS/2022:208,
KS/2022:302, KS/2022:286

Meddelanden

Sammanfattning

Kommunstyrelsen tar del av redovisningen av inkomna skrivelser och meddelanden.

Beslutsunderlag

Ny rapport från Centrum för kommunstrategiska studier, CKS, Bortom fina ord, visioner och eldsjälar

Granskningsrapport av delåret för Samordningsförbundet Västra Östergötland

Samordningsförbundets delårsredovisning

Länsstyrelsens beslut om förordnande som förrättare av vigsel

Länsstyrelsens meddelande om att förordnande som vigselförrättare upphör

Revisions förstudie – kommuns arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk

Sveriges kommuner och regioner, SKR meddelande: Överenskommelse mellan staten och SKR – Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2023

Sveriges kommuner och regioner, SKR meddelande: Överenskommelse mellan staten och SKR – Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention 2023

Kommunstyrelsens förvaltnings förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen tar del av inkomna meddelanden.

Beslutet skickas till
Akten

Kommunstyrelsen
Byggnads- och räddningsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Miljönämnden
Omsorgs- och socialnämnden
Tekniska nämnden
Utbildningsnämnden
Kommunfullmäktige

Förstudie: Arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott

PwC har på uppdrag av oss, de förtroendevalda revisorerna i Mjölby kommun, genomfört en förstudie av kommunstyrelsen och nämndernas arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott.

Syftet med förstudien är att ge oss revisorer ett underlag för att kunna ta beslut om behovet av en fördjupad granskning inom området. Förstudien kan ses som en fördjupad risk- och väsentlighetsanalys.

Efter genomförd förstudie ser vi att Mjölby kommun genom såväl kommunstyrelse och nämnder har möjlighet att stärka, intensifiera och utveckla arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott.

Det handlar både om att upprätta styrdokument, utveckla arbetet med riskanalyser för att identifiera prioriterade områden där åtgärder kan vidtas samt att stärka dels samordningen inom kommunkoncernen, dels samverkan och erfarenhetsutbytet med andra myndigheter och kommuner. Vi ser att det finns en rad utmaningar i arbetet som ligger utanför Mjölbys kommuns kontroll, såsom en stark sekretesslagstiftning bland annat.

Sammanfattningsvis ser vi följande huvudsakliga risker i kommunen:

- Att riskanalyser inte genomförs i syfte att identifiera prioriterade områden med hög risk för välfärdsfusk/brott på en kommunövergripande nivå eller på verksamhetsnivå.
- Att det inte finns upprättade styrdokument som tydliggör hur kommunen avser att arbeta med frågan om välfärdsfusk/brott samt att det finns en upplevd avsaknad av tydliga definitioner av begreppen.

- Att medvetandegraden och kunskapen kring frågorna är för låg inom kommunen och inom vissa av de berörda verksamheterna.
- Att det inte finns någon central samordningsfunktion med särskilt fokus på frågorna om välfärdsfusk/brott.

Utifrån genomförd förstudie gör vi bedömningen att det inte är aktuellt med en fördjupad granskning i nuläget utan att vi avvaktar till dess att kommunen kommit längre i sitt arbete med dessa frågor.

Vi hoppas att de iakttagelser som gjorts i förstudien och de riskområden som identifierats kan fungera som stöd i kommunstyrelsen och nämndernas fortsatta arbete. Förstudien överlämnas även för kännedom till kommunfullmäktige.

För Mjölby kommuns revisorer

Yngve Welander, ordförande

Per Petersén, vice ordförande

Förstudie - Kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott

Mjölby kommun

September 2022

Emma Ekstén, Certifierad kommunal revisor

Sara Sommarin, revisionskonsult

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och frågeställningar	3
Avgränsning	4
Metod	4
Iakttagelser och kommentarer	6
Riskanalys för att medvetandegöra och upptäcka risker	6
Styrdokument och rutiner	8
Rutiner för att åtgärda brister	11
Kommunövergripande samordning av arbetet	13
Samverkan med andra myndighetsaktörer	14
Visselblåsarfunktion	14

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Mjölby kommun genomfört en förstudie avseende kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Syftet med förstudien är att revisorerna ska få ett underlag för att kunna ta beslut om behov av eventuell fördjupad granskning ska genomföras inom området. Förstudien kan ses som en fördjupad risk- och väsentlighetsanalys inom området.

Efter genomförd förstudie ser vi att Mjölby kommun genom såväl kommunstyrelse och nämnder har möjlighet att stärka, intensifiera och utveckla arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Det handlar både om att upprätta styrdokument, utveckla arbetet med riskanalyser för att identifiera prioriterade områden där åtgärder kan vidtas samt att stärka dels samordningen inom kommunkoncernen, dels samverkan och erfarenhetsutbytet med andra myndigheter och kommuner. Vi ser att det finns en rad utmaningar i arbetet som ligger utanför Mjölbys kommuns kontroll, såsom en stark sekretesslagstiftning.

Svaren och våra kommentarer till frågorna i förstudien redovisas löpande i rapporten. Utifrån genomförd förstudie är vår rekommendation att genomföra en fördjupad granskning på temat välfärdsbrott/ fusk om 1-2 år när kommunen kommit längre i sitt arbete med frågorna.

Sammanfattningsvis ser vi efter genomförd förstudie följande huvudsakliga risker i kommunen med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott:

- Att riskanalyser inte genomförs i syfte att identifiera prioriterade områden med hög risk för välfärdsfusk/brott på en kommunövergripande nivå eller på verksamhetsnivå.
- Att det inte finns upprättade styrdokument som tydliggör hur kommunen avser att arbeta med frågan om välfärdsfusk/brott samt att det finns en upplevd avsaknad av tydliga definitioner av begreppen.
- Att medvetandegraden och kunskapen kring frågorna är för låg inom kommunen och inom vissa av de berörda verksamheterna.
- Att det inte finns någon central samordningsfunktion med särskilt fokus på frågorna om välfärdsfusk/brott.

Inledning

Bakgrund

Inom kommunsektorn ser vi en ökning av antalet välfärdsbrott utifrån att kommunen innehar resurser som är intressanta för de kriminella aktörerna att komma åt. I förlängningen riskerar detta att leda till sämre samhällsservice samtidigt som förtroendet för staten, myndigheter och näringslivet skadas. Dessa hot påverkar i sin tur centrala skyddsvärden som invånarnas trygghet, säkerhet och hälsa och får även konsekvenser för kommunsektorns möjligheter att upprätthålla samhällsviktiga funktioner samt att människors tilltro till demokratiska processer och rättssäkerheten urholkas.

SKR definierar begreppet välfärdsbrott som när en extern aktör - företag eller privatperson - otillbörligen utnyttjar kommunala medel för egen vinning. Enligt SOU 2019:59 kostar välfärdsbrott samhället 18 miljarder kronor årligen. Osäkerhetsintervallet uppgår till 11–27 miljarder kronor. Ekonomisk vinning är en av de viktigaste drivkrafterna för organiserad brottslighet. Angrepp på utbetalande system och brottslighet i form av undandragande av skatter och avgifter innebär årligen miljardförluster för staten.

I kommunen hanteras flera viktiga välfärdssystem. Kommuner gör utbetalningar till exempelvis externa assistansutförare, till enskilda i form av ekonomiskt bistånd eller till civilsamhället i form av olika stöd, till exempel stöd till föreningslivet. Vidare gör kommunen årligen upphandlingar och inköp för betydande belopp. I alla dessa delar finns det risk för oegentligheter och för att kommunen utnyttjas. Det kan röra sig om både välfärdsfusk i mindre skala, men också välfärdsbrott i en mer organiserad och systematisk skala. Välfärdsbrottslighet finns inom hela välfärdssystemet, och har särskilt uppmärksamats inom områden som hemtjänst och assistans. Oegentligheter har även konstaterats inom flera kommunala områden. Det finns också risk för att personer på insidan, det vill säga anställda i kommunen, agerar som så kallade möjliggörare. En möjliggörare kan exempelvis tipsa vänner, släkt eller bekanta om brister på insidan och ge tips på upplägg i syfte att utnyttja systemet. Det kan också handla om anställd som har otillåten bisyssla i till exempel ett företag som tillhandahåller hemtjänst i kommunen.

Revisorerna i Mjölbys kommun vill med anledning av detta genomföra en förstudie för att erhålla kunskap rörande om kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott.

Syfte och frågeställningar

Förstudien ska ge en bild av kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Syftet med förstudien är att revisorerna ska få ett underlag för att kunna ta beslut om behov av eventuell fördjupad granskning ska genomföras inom området. Förstudien kan ses som en fördjupad risk- och väsentlighetsanalys inom området.

Förstudien ska besvara följande frågeställningar:

1. Hur arbetar kommunen med riskanalyser för att medvetandegöra och upptäcka risker kopplat till välfärdsfusk och välfärdsbrott?
  - a. Har kommunen identifierat och bedömt inom vilka områden riskerna och hoten finns?
2. Finns det fastställda styrdokument som stöd i arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott?
3. Hur arbetar kommunen med att åtgärda de brister som upptäckts i syfte att förebygga välfärdsfusk och välfärdsbrott?
4. Samordnas kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott, eller ligger ansvaret på respektive verksamhetsdel?
5. Hur ser kommunens samverkan ut med andra myndighetsaktörer i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk/brott samt utbyta erfarenheter med andra?
6. Har kommunen en visselblåsarfunktion och är den i så fall känd?

Avgränsning

Förstudien avgränsas till att översiktligt kartlägga kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Vidare avgränsas förstudien till att utöver det kommunövergripande perspektivet belysa följande fyra områden:

- Utbetalningar till enskilda i form av ekonomiskt bistånd
- Utbetalningar till externa utförare i form av personlig assistans
- Utbetalningar till civilsamhället i form av föreningsstöd
- Upphandling- och inköpsfunktionen

I alla dessa fyra områden har perspektivet interna oegentligheter inkluderats, det vill säga möjliggörare i form av anställda på insidan i den kommunala organisationen som genom en aktiv handling eller genom passivitet hjälper till i samband med välfärdsfusket eller välfärdsbrottet.

Metod

Förstudien har genomförts genom en enkätstudie, gruppintervjuer och dokumentstudier av rutiner och styrdokument.

Enkätstudien genomfördes med hjälp av ett webbaserat enkätverktyg. Respondenterna utgjordes av bl.a. handläggare och enhetschefer inom områdena ekonomiskt bistånd, personlig assistans, föreningsstöd och upphandling- och inköp samt kommunledningen.

Enkäten slutfördes av 24 personer motsvarande 71 procent.

Inom ramen för förstudien har följande funktioner intervjuats:

Kommunövergripande

- Ekonomichef, kommunstyrelsens förvaltning
- Säkerhetschef, kommunstyrelsens förvaltning

Ekonomiskt bistånd

- T.f. Verksamhetschef Individ- och familjeomsorg
- Enhetschef Vuxen

Personlig assistans

- T.f. Verksamhetschef LSS

Föreningsstöd

- Förvaltningschef, kultur- och fritidsförvaltningen.
- Handläggare för bidragsfrågor, kultur- och fritidsförvaltningen.

Inköp- och upphandlingsfunktion

- Inköpsstrateg, kommunstyrelsens förvaltning

De intervjuade har haft möjlighet att sakgranska innehållet i rapporten.

Vi har inom ramen för förstudien efterfrågat bl.a. styrdokument, rutiner och annan relevant information utifrån fastställd projektplan och revisionsfrågor.

Iakttagelser och kommentarer

Risikanalyser för att medvetandegöra och upptäcka risker

Revisionsfråga 1: Hur arbetar kommunen med risikanalyser för att medvetandegöra och upptäcka risker kopplat till välfärdsfusk och välfärdsbrott?

I SKR:s rapport från 2021, "Välfärdsbrott och otillåten påverkan - intervjustudie" fastställs att genomförandet av risikanalyser är ett viktigt verktyg i det förebyggande arbetet för att identifiera svagheter i organisationen och i de egna verksamheterna. Samtidigt lyfts i rapporten att flertalet kommuner uppger att det förebyggande arbetet är eftersatt.

Kommunövergripande

Av de genomförda intervjuerna framgår att det inte genomförts risikanalyser med särskild fokus på välfärdsfusk och välfärdsbrott, varken på kommunövergripande nivå eller inom förstudiens respektive fokusområden. Vidare anges att fokusområdet välfärdsbrott inte drivs från centralt håll eller är uppe på den s.k. "dagliga agendan". Däremot redogörs att risikanalyser samt diskussioner genomförs kopplade till angränsande områden, ex. ekonomiskt bistånd, och dessa har inte gett indikationer på att välfärdsbrott skulle vara ett uppenbart riskområde.

Ekonomiskt bistånd

Vid intervju med representanter för fokusområdet ekonomiskt bistånd anges att inga renodlade risikanalyser med fokus på välfärdsbrott genomförts men att olika områden, såsom utbetalningar, har lyfts för diskussion. Vidare anges att inga särskilda utbildningar riktade mot välfärdsfusk genomförs.

Föreningsbidrag

Av intervju med representanter för fokusområdet föreningsbidrag anges att det i dagsläget inte upprättas risikanalyser kopplade till välfärdsbrott. Inte heller, enligt de intervjuades kännedom, förekommer det diskussioner inom förvaltningen om välfärdsbrott eller välfärdsfusk. Samtidigt framhålls att det finns en god kännedom om de olika föreningarna och att vid de fall felaktigheter påvisats har de retts ut och följts upp. Även tillräcklig kunskap för att upptäcka felaktigheter bedöms finnas inom kommunen.

Personlig assistans

Att det skulle finnas upprättade risikanalyser har inte framkommit under vår granskning. Inte heller har det framgått att utbildningar inom välfärdsbrott/fusk genomförts. Däremot anges att kontrollen inom kommunen ses som god och att inga oegentligheter uppmärksammats.

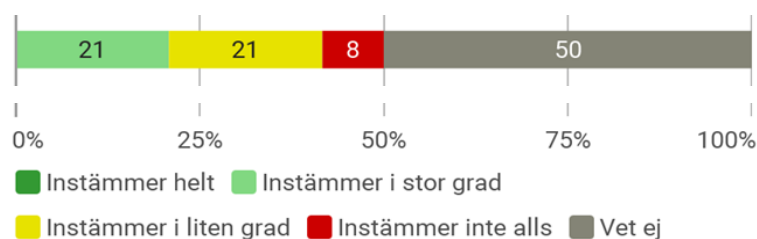
Upphandling och inköp

Upphandlingsverksamheten i Mjölby kommun består av en inköpsstrateg. Av intervju anges att verksamheten är en del av en samverkan mellan kommunerna Mjölby, Boxholm, Motala, Vadstena, Ydre och Ödeshög. Verksamheten bedrivs alltså inte helt i egen regi. Vid intervju anges att olika nätverk, bl.a. ett inköpsnätverk finns men att diskussioner kopplade till särskilt välfärdsbrott och välfärdsfusk inte förekommer. Inte heller anges att det förekommit utbildningar inom granskningsområdet de senaste åren (sedan år 2018). Samtidigt framhålls att inga oegentligheter uppmärksammats.

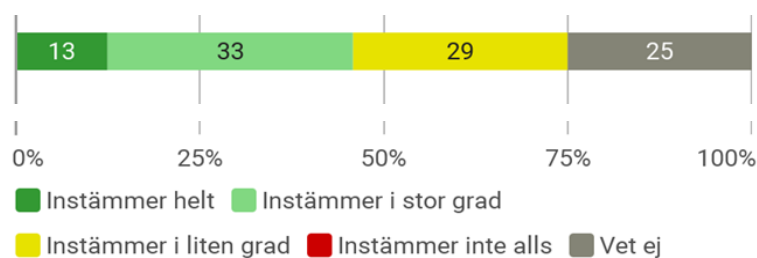
Inom ramen för granskningen har en enkät distribuerats innehållande ett flertalet påståenden, som omnämns i metoddelen. Svaren redovisas nedan på kommunövergripande nivå:

Diagram 1: "Kommunen har identifierat, bedömt och dokumenterat inom vilka områden riskerna och hoten finns".

Av svaren framgår att en majoritet av respondenterna antingen är osäkra (50 procent) eller instämmer i liten eller ingen grad (29 procent). Svaren är i linje med det som de intervjuade anger.

Diagram 2: "Jag bedömer att kommunens förmåga att upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott är god".

Av svaren framgår att 46 procent av respondenterna instämmer helt eller i stor grad att kommunens förmåga att upptäcka välfärdsbrott eller välfärdsfusk är god. En majoritet är däremot osäkra eller instämmer i liten grad i påståendet (54 procent).

Kommentarer

Enligt SKR:s rapport *Välfärdsbrott och otillåten påverkan (2021)* är riskanalyser som syftar till att identifiera svagheter i organisationen en av de viktigaste verktygen i det förebyggande arbetet mot välfärdsbrott. Vi ser att det inte upprättats någon

kommungemensam eller verksamhetsspecifik riskanalys som särskilt rör risken för välfärdsfusk/brott.

I den myndighetsgemensamma lägesbilden om organiserad brottslighet år 2021 lyfts att kriminella företag utnyttjar de svenska välfärdssystemen. Företag som styrs av kriminella kan ge sken av att bedriva en legal verksamhet inom många olika branscher. Men företagen utgör i själva verket en fasad för att kriminella till exempel ska kunna importera arbetskraft från tredje land, ansöka om och få bidrag utbetalade och lura det svenska skattesystemet. På så sätt är det viktigt med en kommunövergripande helhetsbild kring frågorna.

Sammantaget indikerar svaren i förstudien på ett behov av att intensifiera och utveckla arbetet med riskanalyser kopplat till välfärdsfusk/brott, såväl på en kommunövergripande nivå som inom respektive verksamhet.

Styrdokument och rutiner

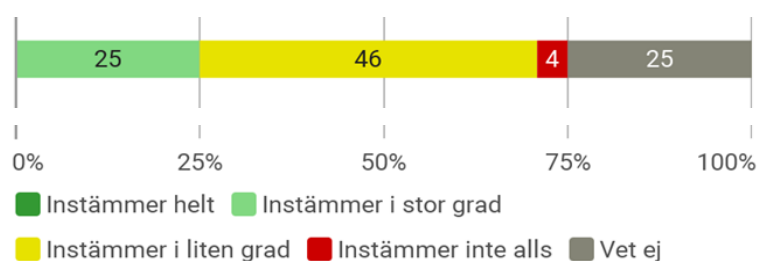
Revisionsfråga 2: Finns det fastställda styrdokument som stöd i arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott?

I SKR:s rapport från 2021, "Välfärdsbrott och otillåten påverkan - intervjustudie" framgår att många kommuner saknar systematik för att upptäcka fusk. Bl.a. uppges att en del handläggare känner sig ensamma och utsatta i avsaknad av vägledning och tydliga riktlinjer.

Kommunövergripande

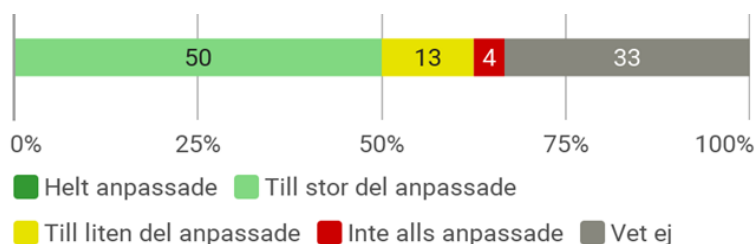
I enkäten som distribuerades behandlades styrdokument och rutiner. Den kommunövergripande svarsfördelningen redovisas nedan.

Diagram 3: "Jag upplever, utifrån mitt arbete och yrkesroll, att det finns tydliga styrdokument och rutiner gällande arbetet med att förebygga, upptäcka och följa upp välfärdsfusk och välfärdsbrott".

Av resultatet som framgår instämmer den övervägande majoriteten (75 procent) antingen i liten eller ingen grad i att det finns tydliga styrdokument och rutiner, varav 25 procent inte vet.

Diagram 4: "Hur väl anpassade bedömer du, utifrån ditt arbete och yrkesroll, att kommunens handläggningsprocesser och rutiner är för att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott?"

Av resultatet framgår att hälften (50 procent) instämmer i påståendet om att kommunens handläggningsprocesser och rutiner för att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott är väl anpassade.

Enligt de intervjuade finns inga särskilda styrdokument med fokus på specifikt välfärdsbrott. Däremot anges att styrdokument kopplade till angränsande områden, såsom mutor och jäv samt handlingsplan för trygghet, finns. Enligt SKR:s rapport från 2021 använder sig gärningspersoner inom företag framförallt mutor och andra otillbörliga erbjudanden för att otillbörlig påverka en annan part. Inom ramen för granskningen har vi tagit del av följande dokument på kommunövergripande nivå:

- Handlingsplan för trygghet och säkerhet 2019 - 2022 (antagen av kommunfullmäktige).
- Program för uppföljning av privata utförare (antagen av kommunfullmäktige).
- Riktlinjer om representation, gåvor, mutor och jäv (antagen av kommunstyrelsen).
- Upphandlingspolicy och tillhörande riktlinjer (antagen av kommunfullmäktige)

Handlingsplanen fastställer övergripande hur kommunen ska arbeta förebyggande, planerande "allt från vardagsolyckor till allvarliga samhällsstörningar". Planen beskriver även hur kommunen ska arbeta brottsförebyggande. **Programmet för uppföljning av privata utförare** tydliggör bl.a. nämndernas ansvar och planen för uppföljning.

Riktlinjerna om representation, gåvor, mutor och jäv syftar till, enligt det upprättade dokumentet, vara ett stöd i arbetet och gäller samtliga anställda och förtroendevalda. I styrdokumentet beskrivs bl.a. representation, redovisningsprinciper, gåvor och mutor och hur dessa bör hanteras. Syftet med **upphandlingspolicyn** anges vara att säkerställa att all upphandling genomförs på ett professionellt sätt som tillgodoser kommunens behov av varor, tjänster och entreprenader. Bl.a. beskrivs upphandlingsetiken, den kommunala samverkan och inköpsprocessen.

Under kommunstyrelsens sammanträde 2021-10-27 § 235 beslutades att fastställa kommungemensamma internkontrollmoment för 2022. Bland momenten finns ett med bäring på granskningens fokusområden: Att det finns rutiner för hot och våldssituationer som säkerställer en säker hantering av personer som tar sig in i kommunala

verksamhetslokaler och uppträder hotfullt. Vid tillfälle för granskningen hade ingen uppföljning redovisats då insamling av data pågår.

Av de intervjuade framhålls att vid de fall indikationer om att välfärdsbrott skulle förekomma finns bra rapporteringsmöjligheter såsom genom ekonomiadministratörerna, vid de förvaltningsövergripande ekonomträffarna eller vid de politiska utskottets sammanträden. Ekonomträffarna genomförs månadsvis och utskottet sammanträder varje kvartal enligt uppgift. Samtidigt framförs av flera att avsaknaden av tydliga riktlinjer och rutiner med koppling till välfärdsbrott och välfärdsfusk ses som den största utmaningen för att förhindra välfärdsbrott och välfärdsfusk.

Ekonomiskt bistånd

Av de intervjuade anges att inga strukturer, riktlinjer eller systematik finns gällande rapportering vid misstanke av välfärdsbrott och välfärdsfusk, utöver att den som identifierar brott ska rapportera till sin arbetsledare. Däremot uppges att vissa rutiner finns kopplade till misstanke om, och upptäckt av, bidragsbrott. Ex. anges att kommunen kan samla in uppgifter (såsom kontoutdrag från bank för att kontrollera att de utgifter som uppgetts stämmer) och göra hembesök. Hembesök kan vara relevant vid misstanke om att en person felaktigt uppgett att denne lever ensam. Hinder som kan uppstå för att upptäcka brott, enligt intervju, är att anonyma hembesök inte är tillåtna, utan måste föränsas. Ett annat hinder är att enbart det som framgår i ansökan kan kontrolleras/verifieras, inget annat. Detta i sin tur leder till att helhetsbilden inte alltid framkommer eller beaktas. En anledning till att tydliga strukturer för rapportering av brott saknas beskrivs vara mot bakgrund av att alla ärenden är individuella. Det vill säga att alla ärenden hanteras olika.

I SKR:s rapport från 2021, "Välfärdsbrott och otillåten påverkan - intervjustudie" anges att en övervägande del av de intervjuade uppges att sekretesslagstiftningen utgör ett visst hinder i arbetet mot välfärdsbrott. Framförallt vittnar många, enligt rapporten, om att det finns en osäkerhet kring var gränserna går för vilken information som får delas och att rädslan för att göra fel leder till att många "håller sig långt innanför gränsen".

Av de intervjuade framförs medhåll kring att lagstiftningen kan utgöra ett hinder för att upptäcka och rapportera brott. Samtidigt anges att kommunen arbetar med samtycke och på så sätt (till viss del) undviker att hindras av lagen.

Föreningsbidrag

Vid intervju anges att det finns en utarbetad rutin för hur föreningar granskas. Exempelvis beskrivs att föreningar vars ansökta bidrag överstiger föregående års summa granskas i syfte att kontrollera den bakomliggande orsaken. Därtill uppges att stickprov tas, att föreningar som uppvisar avvikelser följs upp nästkommande år samt att underlag i form av revisions- och verksamhetsberättelser och balansräkningar efterfrågas.

Gällande dokumenterade riktlinjer och rutiner specifikt kopplade till välfärdsbrott anges att sådana i dagsläget inte finns.

Personlig assistans

Att fastställda styrdokument finns som stöd i arbetet med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott har inte framkommit i vår granskning. Däremot anges att riktlinjer kopplat till avslag av ansökan finns, dessa har vi dock inte erhållit.

Upphandling och inköp

Som beskrivits under avsnittet "Kommunövergripande" ovan har vi inom ramen för granskningen erhållit en upphandlingspolicy i vilket avsnittet "Upphandlingsetik" framgår. Avsnittet lyfter inte välfärdsfusk eller välfärdsbrott konkret, däremot beskrivs flertalet etiska riktlinjer som påverkar risker för välfärdsfusk och välfärdsbrott. Bl.a. framgår att:

- Tumregeln är att inget samröre får förekomma med leverantörer under tiden för upphandling.
- Vid en misstänkt jävsituation ska den jäviga personen ersättas.

Att det skulle finnas andra dokumenterade rutiner eller riktlinjer kopplade särskilt till välfärdsbrott har inte framkommit i vår granskning.

Kommentarer

Vi ser att det inte finns några kommunövergripande eller nämndspecifika styrdokument som specifikt rör välfärdsfusk/brott, men att det finns andra styrdokument och rutiner som har bäring på området. Exempel är riktlinjer om representation, gåvor, mutor och jäv, inköps- och upphandlingspolicy samt olika verksamhetsspecifika rutiner och processbeskrivningar. Av enkätresultatet framgår att 75 procent av respondenterna instämmer antingen i liten grad, i ingen grad eller är osäkra på huruvida det finns tydliga styrdokument och rutiner gällande arbetet med att förebygga, upptäcka och följa upp välfärdsbrott.

I intervjuerna som genomförts i samband med SKR:s rapport *Välfärdsbrott och otillåten påverkan* (2021) framgår att de kommuner som kommit längst i arbetet med att bekämpa välfärdsbrott har kopplat ihop välfärdsbrotten med det brottsförebyggande området genom att upprätta särskilda styrdokument. Av den anledningen kan det vara relevant för kommunen att se över behovet av särskilda styrdokument på området.

Rutiner för att åtgärda brister

Revisionsfråga 3: Hur arbetar kommunen med att åtgärda de brister som upptäckts i syfte att förebygga välfärdsfusk och välfärdsbrott?

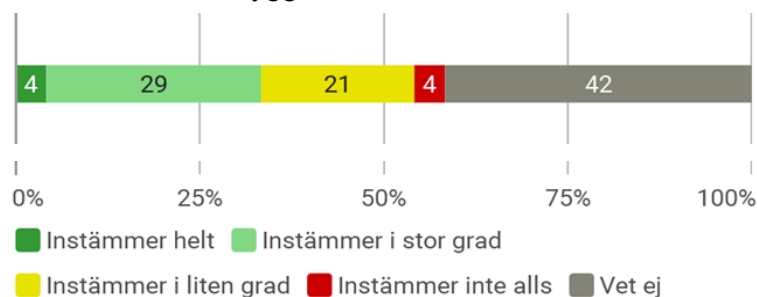
Som beskrivits under fråga 2 framgår att inga dokumenterade riktlinjer eller utarbetade strukturer finns inom verksamheterna med fokus på välfärdsbrott och välfärdsfusk. Däremot anges att riktlinjer och rutiner finns inom angränsande områden såsom bidragsbrott samt mutor och jäv. Som beskrivits under fråga 1 har inga särskilda

indikationer om att det skulle förekomma välfärdsfusk eller välfärdsbrott framkommit under vår granskning.

Att det skulle finnas rutiner för att åtgärda upptäckta brister i syfte att förebygga välfärdsbrott eller välfärdsfusk har heller inte framkommit.

Inom ramen för vår granskning har vi genomfört en protokollgranskning av kommunstyrelsens protokoll för perioden 2021-05 - 2022-08 med bäring på åtgärder och välfärdsbrott och välfärdsfusk. Vid tidpunkt för granskningen var sammanträdet i juni det senast genomförda. Utifrån granskningen noteras inga konkreta åtgärder med bäring på välfärdsfusk eller välfärdsbrott. Som framgår i revisionsfråga 2 beslutade kommunstyrelsen i slutet av år 2021 att fastställa kontrollmomentet: Att det finns rutiner för hot och våldssituationer som säkerställer en säker hantering av personer som tar sig in i kommunala verksamhetslokaler och uppträder hotfullt. Uppföljning av internkontrollplanen har ännu inte upprättats då insamling av data pågår.

Diagram 5: "Jag upplever att det bedrivs ett systematiskt arbete med att upptäcka, förhindra och förebygga välfärdsfusk och välfärdsbrott i kommunen".

Av resultatet framgår att majoriteten av respondenterna antingen instämmer i liten grad, inte alls eller är osäkra gällande huruvida det bedrivs ett systematiskt arbete med att upptäcka, förhindra och förebygga välfärdsfusk och välfärdsbrott i kommunen.

Kommentarer

Vi ser utifrån enkätresultatet att en stor del av de verksamheter som ingår i denna förstudie inte upplever att det bedrivs ett systematiskt arbete med att upptäcka, förhindra och förebygga välfärds fusk och välfärdsbrott. Däremot framkommer det att det finns styrdokument, rutiner och arbetssätt som angränsar till välfärdsbrott och välfärdsfusk samt att inga indikationer uppmärksammas gällande att det skulle förekomma välfärdsbrott eller välfärdsfusk inom kommunen.

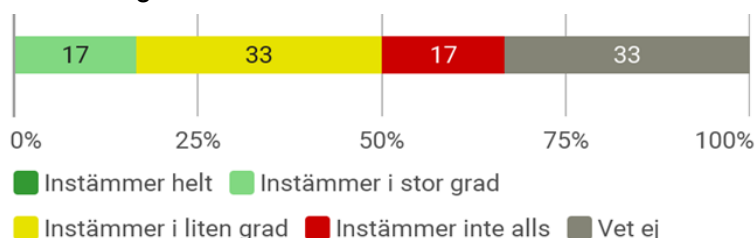
Utifrån vår förstudie ser vi däremot att det finns ett behov av att inom kommunen dels definiera välfärdsfusk/brott, dels systematisera arbetssättet kopplat till att identifiera, uppmärksamma och åtgärda fusk/brott.

Kommunövergripande samordning av arbetet

Revisionsfråga 4: Samordnas kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott, eller ligger ansvaret på respektive verksamhetsdel?

Som beskrivits i rapporten finns samverkansforum inom kommunen. Exempelvis finns det förvaltningsövergripande ekonomträffarna (se revisionsfråga 1) som sammanträder månatligen. Ett annat nätverk som finns är inköpsnätverket kopplat till upphandling (se revisionsfråga 2). Av representanter för granskningens fokusområden råder enighet kring att det inte finns ett förvaltningsövergripande samarbete med tydligt fokus mot att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Att motsvarande samarbete inom förvaltningarna skulle förekomma har heller inte framkommit inom ramen för granskningen.

Diagram 6: "Jag upplever att kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott samordnas mellan nämnder och förvaltningar på ett tillräckligt sätt".

Av resultatet framgår att en majoritet av respondenterna antingen instämmer i liten grad, inte alls eller inte vet huruvida kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott samordnas mellan nämnder och förvaltningar på ett tillräckligt sätt.

Kommentarer

Vi kan inte se att det finns någon formaliserad, kommunövergripande samordning av kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Däremot noterar vi att det finns andra samverkansforum där förvaltningar/nämnder har möjlighet att samverka inom.

I sammanhanget kan nämnas att det finns kommuner som inrättat centrala samordningsfunktioner i syfte att effektivisera och stärka arbetet som sker i förvaltningar och bolag, men även i syfte att stärka samordningen med nationella myndigheter. Frågan om en central samordningsfunktion är en fråga som Mjölby kommun kan utreda om det finns förutsättningar och vinster med att införa.

Samverkan med andra myndighetsaktörer

Revisionsfråga 5: Hur ser kommunens samverkan ut med andra myndighetsaktörer i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk/brott samt utbyta erfarenheter med andra?

Som beskrivits i revisionsfråga 4 finns inga förvaltningsövergripande samarbeten med tydligt fokus på att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott. Mellan de intervjuade råder enighet kring att inget motsvarande arbete sker i samverkan med andra myndighetsaktörer. Däremot framgår av de intervjuade på kommunövergripande nivå att annan samverkan finns såsom regional samverkan i Östergötland samt med polisen.

Av svaren som inkommit via enkätverktyget anges ytterligare att samverkan exempelvis sker med andra myndigheter vid upphandlingar, med Försäkringskassan och med Skatteverket.

Kommentarer

Vi ser att Mjölby kommuns verksamheter på olika sätt har kontakt, nätverk och erfarenhetsutbyten med andra myndighetsaktörer liksom andra kommuner och aktörer genom olika nätverk. Samverkan beskrivs dock inte vara formaliserad med ett särskilt fokus just på välfärdsfusk/brott, även om dessa frågor berörs på olika sätt i kontakt med såväl andra myndigheter och kommuner.

Visselblåsarfunktion

Revisionsfråga 6: Har kommunen en visselblåsarfunktion och är den i så fall känd?

Ny visselblåsarlag påverkar kommuner

Den 23 oktober 2019 antogs EU-direktivet (EU 2019/1937) om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (det sk. visselblåsarlag). Direktivet trädde i kraft den 16 december samma år. Av direktivet framgår att medlemsländerna ska ha införlivat det i sin nationella lagstiftning senast den 17 december 2021. Sverige har även sedan tidigare en lag som skyddar arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållande mot repressalier. Till följd av EU-direktivet fattade Riksdagen den 29 september 2021 beslut om att anta en ny, mer omfattande lag om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden. *Lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (2021:890)*, även kallad visselblåsarlagen, trädde i kraft den 17 december 2021. Enligt lagen behöver kommuner ha inrättat interna rapporteringskanaler och förfaranden för att hantera och följa upp inkomna rapporter den 17 juli 2022. Kommuner får dela interna rapporteringskanaler och förfaranden med andra kommuner och med kommunala bolag, stiftelser och föreningar. Arbetsmiljöverket ska utöva tillsyn över att verksamhetsutövare inrättar interna rapporteringskanaler och förfaranden. Den 17 december 2021 skedde även vissa förändringar i offentlighets- och sekretesslagen vilket kommer att medföra att uppgifter om enskilda personer i uppföljningsärenden i

enlighet med den nya visselblåsarlagen sekretessskyddas. Sekretessen gäller både uppgifter om den som rapporterar och andra enskilda personer som utpekats i ärendet.

I den nya visselblåsarlagen ställs det krav på hur inkomna rapporter om missförhållanden ska hanteras. Vidare innebär den nya lagen att det ska införas särskilda kanaler för rapportering av missförhållanden och att uppgifter om visselblåsares identitet ska omfattas av sekretess. Detta är nytt jämfört med dagens reglering, och innebär ett bättre skydd för den enskilde och tydligare krav på hur uppgifter som rapporteras ska hanteras. Det ska även finnas ett skydd mot repressalier som riktas mot personer som bistår vid rapporteringen, mot personer som har koppling till den rapporterade personen eller mot juridiska personer som den rapporterade personen äger, arbetar för eller på annat sätt har koppling till i ett arbetsrelaterat sammanhang. Däremot gäller inte skyddet för personer som rapporterar i egenskap av t.ex. elever, patienter eller medborgare i allmänhet dvs. personkategorier som inte har någon form av arbetsmässig relation till verksamhetsutövaren.

Lagen gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Det kan gälla ett handlande eller en underlåtenhet att göra något. Kravet på allmänintresse innebär att rapportering om förhållanden som enbart rör personens egna arbets- eller anställningsförhållanden normalt sett inte omfattas av skyddet. Sådana frågor bör istället hanteras enligt de vanliga mekanismer som finns inom arbetsrätten och arbetsmiljörätten.

Rapporterna ska kunna lämnas skriftligt, muntligt och vid fysiskt möte. Den rapporterade personen ska få en bekräftelse på att rapporten tagits emot inom sju dagar. Återkoppling ska sedan ges i skälig omfattning och senast inom tre månader efter bekräftelsen.

Ett 20-tal myndigheter ska, utöver en intern rapporteringskanal, även tillhandahålla externa rapporteringskanaler. Till skillnad från en intern rapporteringskanal gör en extern rapporteringskanal det möjligt för arbetstagare att slå larm till en statlig myndighet som har utsetts av regeringen. En kommun har inte skyldighet, utifrån lagens 6 kap 1 §, att ha externa rapporteringskanaler.

Behovet av visselblåsarfunktion

Behovet av en visselblåsarfunktion stöds av en studie gjord av BRÅ (2019). I studien påvisas en tystnadskultur där anställda inom rättsväsendet undviker att uppmärksamma brott och oegentligheter på sin arbetsplats på grund av att man vill värna om sin arbetsplats rykte eller inte vågar lyfta fel eller oegentligheter. Enligt SKR:s rapport (2021) förekommer sådan tystnadskultur även inom kommunal sektor. Av studien framgår att vissa kommunanställda tjänsteperson upplever en oro kopplat till att driva frågor om välfärdsbrott. I synnerhet om det rör sig om att synliggöra eventuella interna brister eftersom detta, enligt några intervjupersoner, skulle kunna leda till utfrysning.

Mjölby kommuns arbete med att införa visselblåsarfunktion

Vid intervjuer framkom att en visselblåsarfunktion höll på att implementeras med stöd av en extern aktör (KPMG). Av de intervjuade framgick att flertalet inte kände till att en funktion höll på att implementeras. Vid tidpunkt för faktagranskning hade funktionen påbörjats. På kommunens hemsida framgår information om systemet och hur rapportering sker.

Avseende behovet av en visselblåsarfunktion råder enighet kring att kommunen och dess verksamheter är öppna och att de intervjuade känner sig trygga i att rapportera oegentligheter om sådana skulle uppmärksammas. Samtidigt framhålls att det är viktigt att möjlighet till anonymitet finns.

Kommentarer

Vid tidpunkt för granskningen fanns ingen formaliserad visselblåsarfunktion i kommunen. Vi såg dock att ett arbete pågick inom kommunen med att införa en visselblåsarfunktion enligt lagens intentioner, med målsättningen att den ska vara införd under sommaren 2022. Vid tidpunkt för faktagranskning hade funktionen implementerats.

13 september 2022

Emma Ekstén

Carin Hultgren

Certifierad kommunal revisor
Uppdragsledare

Certifierad kommunal revisor
Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Mjölby kommunal revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2022-02-08. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.